

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2172

Vragen van de leden **Van Ojik** en **Diks** (beiden GroenLinks) aan de Ministers van Buitenlandse Zaken en voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking over *het bezoek van de Mozambikaanse president aan Nederland* (ingezonden 23 mei 2017).

Antwoord van Minister **Koenders** (Buitenlandse Zaken) en de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking (ontvangen 23 juni 2017).

Vraag 1

Heeft u kennisgenomen van het artikel «Fraude mag handel niet in de weg staan»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Vindt u het opportuun om president Nyusi nu te ontvangen voordat het onderzoek naar de grote bank- en obligatieleningenfraude is afgerond?

Antwoord 2

President Nyusi is in september vorig jaar onder druk van de internationale gemeenschap, waaronder ook Nederland, akkoord gegaan met een internationale en onafhankelijke audit naar de verborgen leningen. Op 12 mei jl. heeft de onafhankelijke auditfirma Kroll haar bevindingen aangeboden aan het Mozambikaanse Openbaar Ministerie. Parallel aan de audit bereidt het Openbaar Ministerie het strafrechtelijk onderzoek voor. De president heeft de bevindingen van Kroll publiekelijk verwelkomd en aangekondigd te zullen meewerken aan verdere stappen die zullen voortkomen uit het strafrechtelijk onderzoek.

Het officiële bezoek van President Nyusi aan Nederland van 17 mei tot 19 mei jl. bood gelegenheid voor een constructief kritische dialoog met de Mozambikaanse regering op het hoogste politieke niveau waarbij de reeds positieve genomen stappen verwelkomd zijn en is aangedrongen op concrete opvolging van het strafrechtelijk onderzoek.

¹ NRC, 17 mei 2017

Vraag 3

Is de fraudezaak onderwerp van gesprek geweest tijdens het bezoek van de president? Zo ja, wat heeft het gesprek hierover opgeleverd? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 3

Minister Koenders heeft in zijn gesprek met President Nyusi aandacht besteed aan de financiële situatie in Mozambique en de verborgen leningen. Daarin is de noodzaak tot concrete opvolging met eventuele strafrechtelijke vervolging centraal gesteld. De verborgen leningen kwamen ook aan de orde in het gesprek met de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal en in de ontmoeting met academici en maatschappelijke organisaties die actief zijn in Mozambique. President Nyusi benadrukte in deze gesprekken dat met steun van hemzelf en de Mozambikaanse regering het Mozambikaanse Openbaar Ministerie opvolging zal geven aan de internationale audit. Het kabinet en de internationale gemeenschap zullen hierop blijven toezien.

Vraag 4 en 5

Klopt het dat het Ministerie van Defensie van Mozambique een belangrijke rol speelde in de fraude?

Acht u het waarschijnlijk dat de huidige president als toenmalig Minister van Defensie op de hoogte was van de fraude?

Antwoord 4 en 5

De verborgen leningen zijn afgesloten door drie bedrijven die eigendom zijn van de geheime dienst van Mozambique. De geheime dienst valt in Mozambique niet onder de verantwoordelijkheid van het Ministerie van Defensie, maar direct onder de verantwoordelijkheid van de president. Er zijn geen aanwijzingen van directe persoonlijke betrokkenheid van de huidige President Nyusi bij het destijds aangaan van de leningen. Pas na het afronden van het volledige onderzoek van het Mozambikaanse Openbaar Ministerie zal duidelijk worden of, en zo ja, in hoeverre, het Ministerie van Defensie een rol heeft gespeeld.

Vraag 6

Welke concrete acties neemt de Mozambikaanse regering om dergelijke fraude in de toekomst te voorkomen?

Antwoord 6

Sinds het aan het licht komen van de verborgen leningen heeft de Mozambikaanse overheid concrete maatregelen genomen om de transparantie in de publieke financiën te vergroten en om de gevolgen van de ontstane financiële crisis tegen te gaan. Zo zijn de overheidsuitgaven voor 2016 met tien procent teruggebracht, waarbij de sociale sectoren zoveel mogelijk zijn ontzien. Daarnaast zijn fiscale maatregelen getroffen en is de nieuw aangestelde gouverneur van de Mozambikaanse Centrale Bank een voormalig IMF-econoom met een goede reputatie op het gebied van monetair beleid. De auditfirma Kroll zal in het auditrapport aanbevelingen doen over de wijze waarop verdere controle- en beschermingsmaatregelen ingebouwd kunnen worden om dergelijke transacties in de toekomst te voorkomen.

Vraag 7

Wat is de staat van het strafrechtelijk onderzoek?

Antwoord 7

Het Openbaar Ministerie is al begonnen aan een strafrechtelijk onderzoek. Op 13 mei jl. heeft President Nyusi op nationale televisie verklaard dat hij de audit omarmt en het Openbaar Ministerie alle ruimte geeft om het onderzoek voort te zetten. Ook zal de regering alle noodzakelijke stappen zetten om het vertrouwen van partners en investeerders te herstellen. Zowel de Mozambikaanse regering, het parlement als de internationale partners zijn in afwachting van het openbaar maken van de samenvatting van het auditrapport. Na verschijning van het auditrapport heeft het Mozambikaanse Openbaar Ministerie nog 90 dagen de tijd om het strafrechtelijk onderzoek af te ronden.

Vraag 8

Bent u zich ervan bewust dat de ontvangst de indruk wekt dat Nederland de fraudezaak geen belemmering vindt voor het aanhalen van handelsrelaties?

Antwoord 8

Het kabinet deelt deze inschatting niet. Zoals hierboven uiteengezet is in gesprekken met President Nyusi nadrukkelijk aandacht besteed aan de verborgen leningen. De Mozambikaanse overheid is aangemoedigd de uitkomsten van de audit aan te grijpen om verdere vertrouwenwekkende maatregelen te treffen richting financieel herstel. Ook heeft Nederland het signaal afgegeven dat er concrete acties nodig zijn voordat Nederland overweegt de ontwikkelingshulp via de centrale overheid te hervatten. Daarnaast zijn het vergroten van de markttoegang en het verbeteren van het ondernemingsklimaat, en daarmee het aanhalen van de handelsrelaties, belangrijke elementen van de inzet om armoede te bestrijden en stabiliteit in Mozambique te vergroten.